

nejen paralelní verze testu (A, B se shodným obsahem a náročností, byť s jinými úlohami⁴⁴), ale je možné nejprve definovat poměrně široký obsah testu, který se nevejde do jednoho testového sešitu. V takovém případě se vytvoří několik testových sešitů (např. 16 u mezinárodního výzkumu PISA) a výsledek žáka je statisticky dopočítán, jako by řešil test s plným rozsahem. Je zřejmé, že z hlediska žáků by se jednalo o výsledky, které by mohly být vnímány jako nespravedlivé, ale cílem takto realizovaných projektů testování není získat individuální výsledky každého žáka, ale výsledky za jasně definované vzorky škol. Předností je, že jsou zjištěny vzdělávací výsledky z širšího obsahového okruhu učiva. Pro hodnocení vzdělávací soustavy je tedy tento přístup vhodnější než obsahově úzce zaměřené testy.

Druhou moderní variantou tvorby testů je tzv. **adaptivní testování**, které se při hromadné administraci nedá efektivně řešit bez pomoci počítače. Při individuálně administrované diagnostice to možné je. Když je využíván počítač, mluví se o CAT (Computer Adaptive Testing). Tento přístup je založen na tom, že žákům jsou úlohy přidělovány podle toho, jak si vedli v dosud vyřešených úlohách. Výhodou tohoto přístupu je, že dokáže přesněji zjišťovat vzdělávací výsledky jak slabších žáků, tak žáků nejlepších, přičemž množství úloh v testu nenarůstá. Právě počítače umožňují hned vyhodnocovat aktuálně diagnostikovanou úroveň žáka a podle toho mu přidělovat další úlohy tak, aby celkový výsledek byl co nejpřesnější.⁴⁵ Takto konstruované testy se zaměřují na zjišťování pouze jedné definované dovednosti, šíře obsahu je spíše komplikací při tomto způsobu testování, resp. je potřeba vytvořit tolik testů, z kolika obsahů mají být vzdělávací výsledky zjišťovány. Nevýhodou nebo omezením tohoto přístupu je potřeba poměrně velkého množství úloh v databázi, přičemž všechny úlohy musí být dobře parametrizovány, aby mohly být v testu správně užity. To vyžaduje jejich předchozí kvalitní pilotáž.

⁴⁴ V projektu NIQES byly v roce 2013 připraveny tři varianty testu pro matematiku, český jazyk a anglický jazyk, jedna verze vždy pro dva týdny testování.

⁴⁵ Tento přístup klade samozřejmě specifické nároky na podobu testových úloh, které pro to, aby mohly být okamžitě vyhodnotitelné, musí mít uzavřenou podobu. Například v jazykových úlohách, ve kterých žáci vytvářeli vlastní odpověď, která byla následně vyhodnocována školenými hodnotiteli, mají žáci v adaptivním testu za úkol vyznačit správnou odpověď v textu na počítači. Počítač automaticky vyhodnotí, zda byla na obrazovce vyznačena správná pasáž. V případě matematických úloh, ve kterých se vyhodnocuje prostřednictvím školených hodnotitelů správnost řešení, je modifikace pro adaptivní testování ještě obtížnější. V některých případech se například postupuje tak, že úloha je vícestupňová, přičemž v prvním kroku žák vybírá řešení a v druhém kroku vybírá jeho zdůvodnění, přičemž první volbu již nemůže opravit. Jako ukázka kvalitního adaptivního testu může pro českého čtenáře posloužit test z mezinárodního výzkumu vědomostí a dovedností dospělých dostupný na: <http://www.starttest.com/templates/StartTest/esol/demo-launch.htm>